

KLAUDIA SKELNIK, MARCIN JURGILEWICZ, KAROL KACZANOWICZ,
ZBIGNIEW WITASZEK, MATEUSZ ZIĘTARSKI

Bezpieczeństwo rynku pracy a prawne uwarunkowania zatrudnienia cudzoziemców na przykładzie nadmorskich województw w Polsce

*Labor Market Security and the Legal Conditions of Employment of Foreigners:
The Example of the Coastal Voivodeships in Poland*

Abstract

In the era of globalization, the issue of migration in the economic aspect acquires measurable significance, for both migration-source and migration-destination countries. Contemporary migration premises are varied and are treated as the most active factor of human activity. The aim of the article was to highlight the scale of the problem resulting from the very essence of migration of citizens of Eastern Europe on the example of coastal provinces. The authors of the article attempted to analyze the scale of employment of eastern foreigners in various sectors of the Polish labor market by type of permit, professional groups and professions and selected sectors of the economy resulting from the Classification of Occupations and Specialties and Polish Classification of Activities.

SŁOWA KLUCZOWE: bezpieczeństwo społeczne, bezpieczeństwo rynku pracy, prawo zatrudnienia, migracja, rynek pracy, cudzoziemcy

KEYWORDS: social security, labor market security, employment law, migration, labor market, foreigners

KLAUDIA SKELNIK – Uniwersytet WSB Merito w Gdańsku, ORCID – 0000-0003-2771-3900.

MARCIN JURGILEWICZ – Politechnika Rzeszowska im. I. Łukasiewicza, ORCID – 0000-0003-2243-2165.

KAROL KACZANOWICZ – Pomorska Szkoła Wyższa w Starogardzie Gdańskim, ORCID – 0000-0001-6587-7848.

ZBIGNIEW WITASZEK – Pomorska Szkoła Wyższa w Starogardzie Gdańskim, ORCID – 0000-0003-4379-8035.

MATEUSZ ZIĘTARSKI – Pomorska Szkoła Wyższa w Starogardzie Gdańskim, ORCID – 0000-0003-2960-7669.

1 | Wstęp

Migracja oznacza wędrówkę lub ruch mechaniczny (fizyczny) ludności, jest elementem i podstawową formą mobilności przestrzennej, oznacza przemieszczenia terytorialne związane ze względnie trwałą zmianą miejsca zamieszkania. Ruchy migracyjne są nieodłącznym elementem procesów integracyjnych i globalizacyjnych, które same przez się stanowią element infrastruktury globalizacji. Dane dotyczące migracji są słabej jakości i nie są na ogół porównywalne w statystyce międzynarodowej m.in. ze względu na różnorodność definicji migracji, zróżnicowane standardy agregacji i publikacji danych oraz unikanie rejestracji, z różnych powodów, przez samych migrantów¹. W badaniach migracyjnych ludności rozpatruje się przede wszystkim aspekty w zakresie: czasu trwania migracji; obszaru, na którym następuje przemieszczanie się ludności; sposobu organizacji i przebiegu procesów migracyjnych; motywów (czynników, przyczyn) do zmiany miejsca zamieszkania. Migracje są silnie powiązane z rynkiem pracy, zmianą miejsca zamieszkania, korzystniejszymi warunkami składowymi bezpieczeństwa ekonomicznego (wynagrodzenie, podniesienie/nabycie kwalifikacji zawodowych, dostęp do nowych technologii, doskonalenie/nauczenie obcego języka/nowego), zwiększonym poczuciem bezpieczeństwa indywidualnego i zbiorowego, uwarunkowaniami kulturowymi, religijnymi, ogólną dynamicznie zmieniającą się globalną sytuacją społeczno-gospodarczą i polityczną, wzrostem poczucia bezpieczeństwa, rozpadem państw wielonarodowych czy zmianami ustrojowymi. Do problemów migracyjnych najczęściej zalicza się: niedostatek siły roboczej i poszczególnych umiejętności, niewystarczający poziom integracji legalnych imigrantów, niewystarczające partnerstwo z krajami rozwijającymi się, niewystarczające dostosowanie zarządzania granicami i polityką wizową, starzenie się społeczeństw i spadek populacji społeczeństwa państw europejskich, niezadowalające zarządzanie migracją

¹ Do zasadniczych źródeł informacji o migracjach wewnętrznych i zewnętrznych zalicza się m.in. powszechne spisy ludności; ewidencję bieżących zgłoszeń meldunkowych, dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, badania specjalne, badania reprezentacyjne aktywności ekonomicznej ludności (BAEL) czy Urzędu ds. Cudzoziemców. Metodologia ONZ uznaje za emigrantów wszystkich posiadaczy np. ukraińskich paszportów, którzy mieszkali poza granicami macierzystego kraju, niezależnie od powodów migracji. Stąd wyliczenia te są pochodną kompilacji wielu niezależnych źródeł, począwszy od spisów powszechnych, poprzez dane o udzielonych pozwoleniach na pobyt (czasowy, stały), analizy banków centralnych, w tym danych opracowanych przez instytucje/ośrodki naukowe lokalne i międzynarodowe. (przyp. aut.).

oraz trwałe obciążenia wynikające z nielegalnej migracji. Procesy migracyjne należy traktować jako zjawisko powszechnie pożądane społecznie, ale także niosące szereg niebezpieczeństw i nieodwracalnych konsekwencji. Obywatele państw Europy Wschodniej współcześnie postrzegani są jako istotne źródło migracji m.in. do Polski. Przedstawiciele tych państw zajmują przodujące miejsca w statystyce wyjazdów, wiz, osiedlaniu się, osób podejmujących w Polsce pracę, jak i studia oraz aplikujących o polskie obywatelstwo. Czynniki kluczowymi sprzyjającymi procesom migracyjnym są bliskość geograficzna i kulturowa, stosunkowo łatwa komunikacja, adaptacja do polskich warunków życia oraz pozytywne postrzeganie migrantów przez polskie społeczeństwo; z drugiej strony braki na rynku pracy oraz niekorzystne statystyki demograficzne stanowią wyzwanie dla przedsiębiorstw i gospodarki (bezpieczeństwo demograficzne). Stąd swoistą alternatywą są imigranci. Ich niekwestionowany wpływ na rozwój gospodarczy i rynek pracy, poziom satysfakcji pracodawców z ich pracy, problemy administracyjne z jakimi się borykają, zarządzanie ich rozwojem i różnorodnością stanowią istotne obszary niewiedzy inspirujące zainteresowanie badaczy różnych dyscyplin naukowych zarówno w kraju jak i za granicą.

2 | Migracje w dyscyplinach naukowych

Termin migracja pochodzi od łacińskiego słowa *migratio* (przesiedlenie) i oznacza przemieszczanie się ludności, mające na celu zmianę miejsca pobytu na stałe lub okresowo, zarówno w obrębie macierzystego kraju, jak i pomiędzy różnymi państwami[2]. Zjawiska migracyjne mają charakter wielowymiarowy. Najczęściej migracja definiowana jest jako przemieszczanie się z określonego rejonu do innego lub też przemieszczanie się na ściśle określoną odległość, które odbyło się w danym czasie, a jego skutkiem była zmiana miejsca zamieszkania[3].

W tym znaczeniu migrację określa się jako fizyczne przejście jednostki lub grupy z jednego społeczeństwa do innego/drugiego. Przejście to wymaga zwykle porzucenia pewnego otoczenia społecznego i wejścia w inne, o odmiennym charakterze[4].

Migracja ze względu na swoją interdyscyplinarność, na przestrzeni dekad doczekała się wypracowania definicji w zależności od dyscypliny naukowej. Przedmiotową współzależność można przedstawić następująco[5]:

- Ekonomia – inwestycja zmierzająca do zwiększenia produktywności ludzkich zasobów w skali mikro lub makroskali (przepływ czynników produkcji).
- Demografia – zmiana dotychczasowego miejsca zamieszkania i czasowego miejsca pobytu, kształtowanie struktury demograficznej danej populacji, niski próg zastępowalności pokoleniowej.
- Geografia – zmiana miejsca pobytu przez daną osobę w sposób inny niż urodzenie lub śmierć.
- Politologia – przemieszczanie się ludności między państwami (podmiotami prawa międzynarodowego) uwzględniającego potencjał konsensualny oraz konfliktogenny.
- Socjologia – naturalna część drogi społeczno-zawodowej i życiowej człowieka. Rozpatruje wartości i normy między krajem pochodzenia a krajem docelowym.

Prowadzenie badań nad przemieszczaniem się ludności, które obejmowałyby interdyscyplinarność tego zjawiska, wymagało wypracowania powszechnie akceptowanych definicji migracji[6]. Według definicji rekomendowanych przez ONZ i UE migracje dzieli się na:

- wewnętrzne – to przemieszczenia ludności w granicach państwa macierzystego, zmiana gminy, powiatu, województwa, przeniesienie się z obszarów miejskich do wiejskich lub odwrotnie, a wzrost migracji wewnętrznych byłby czynnikiem zmniejszającym presję na wyjazdy zagraniczne[7]
- zewnętrzne – wyjazdy z kraju stałego zamieszkania (emigracja) lub przyjazd do kraju (imigracja) w celu zatrudnienia, zamieszkania na stałe lub na pobyt czasowy.

Pierwszą kategorię stanowią migranci ze względu na czas pobytu lub nieobecność w kraju, stąd wyróżnia się[8]:

- migracje krótkookresowe – to przebywanie poza granicami kraju poniżej 12 miesięcy. Migracje krótkookresowe najczęściej przyjmują charakter migracji sezonowych i migracji cyrkulacyjnych tj. wielokrotnych wyjazdów i przyjazdów w ciągu roku;

- migracje długookresowe – to przebywanie poza granicami kraju 12 miesięcy i dłużej, dotyczą wyjazdów na pobyt tymczasowy z myślą o powrocie do kraju macierzystego.

Migracje na pobyt stały mają charakter migracji definitywnych, obejmują osiedlanie się na pobyt stały. Drugą kategorię stanowią migranci ze względu na cel, tzn. przyczynę migracji, stąd wyróżnia się:

- osoby migrujące w związku z pracą – zatrudnieniem i wynagrodzeniem;
- osoby migrujące w ramach łączenia bądź tworzenia rodzin;
- studentów w ramach wymiany, zgodnie z porozumieniem między uczelniami;
- emerytów;
- osoby wnioskujące o azyl;
- uchodźców, którym przyznano prawo pobytu na terenie kraju docelowego – docelowej migracji.

Ze względu na sposób i organizację oraz przebieg wyróżnia się migrację o charakterze indywidualnym, grupowym, planowym, legalnym, nielegalnym, żywiołowym, dobrowolnym lub przymusowym. W ogólnych prawidłowościach migracje rozpatruje się ze względu na odległość, tzn. że część migrantów pokonuje krótkie lub duże odległości. Prawidłowość ta polega na tym, że im większa odległość od miejsca wyjazdu migrantów, tym ich liczba w miejscu docelowym jest mniejsza. Migranci podejmujący decyzję o przemieszczeniu się na duże odległości jako miejsca docelowe wybierają najczęściej duże centra przemysłowe czy handlowe, jednak nie stanowi to źródła określonych prawidłowości. Także czynnikiem sprzyjającym współczesnej migracji jest postęp techniczny. Dynamika rozwoju społeczno-gospodarczego, szczególnie państw wysoko rozwiniętych, rozwój korporacji międzynarodowych, handlu, usług, dostępność do środków wspomagających zdolność do szybkiego przemieszczania się, rozbudowa infrastruktury społeczno-ekonomicznej wpływają na wzrost rozmiarów migracji i wydłużanie tras tych przemieszczeń[9]. Współcześnie istotną rolę wzmacniającą procesy migracyjne odgrywa rozwój technologii teleinformacyjnej (cyberprzestrzeni), jak też poziom zapewnienia przez administrację publiczną bezpieczeństwa i porządku publicznego w danym państwie[10].

3 | Normatywne aspekty zatrudniania cudzoziemców na polskim rynku pracy

Powszechna otwartość granic między państwami unijnymi oraz łatwość przemieszczania się sprawiły, że trudno o precyzyjne zdefiniowanie emigranta, jako zjawiska obejmującego wszystkie istotne z prawnego punktu widzenia, w tym rynku pracy, formy pobytu cudzoziemców w Polsce. I tak, cudzoziemiec może przebywać w Polsce na podstawie^[11]:

- wizy;
- zezwolenia na pobyt czasowy (związany z zatrudnieniem, prowadzeniem badań naukowych, prowadzeniem działalności gospodarczej, studiami, byciem członkiem rodziny obywatela RP lub innymi okolicznościami);
- zezwolenia na pobyt stały;
- zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego UE^[12].

Obecne zmiany w liberalizacji przepisów mają na celu złagodzenie wymogów w zakresie legalizacji pobytu i zatrudnienia cudzoziemców w Polsce. Od lat w Polsce są systematycznie wdrażane działania mające na celu ułatwianie powierzania pracy cudzoziemcom zza wschodniej granicy na terytorium Polski. W Polsce funkcjonuje model uzupełniającego zatrudnienia obcokrajowców, który ma chronić krajowy rynek pracy przed zdominowaniem go przez pracowników zagranicznych. System taki sprowadza się m.in. do obowiązku sprawdzenia, czy dany wakat cieszy się zainteresowaniem polskich pracowników (tzw. „test rynku pracy”). W sformalizowanych postępowaniach o wydanie zezwolenia na pracę wprowadzono zasadę „uzupełniającego zatrudnienia”. Wyjątek ten dotyczy migracji zarobkowej obywateli takich państw jak: Ukraina, Republika Armenii, Republika Białorusi, Republika Gruzji, Republika Mołdawii, Federacja Rosyjska.

Podstawą zatrudnienia cudzoziemców jest zezwolenie lub oświadczenie. Zezwolenia na pracę są wydawane przez wojewodów na wniosek pracodawcy. Zezwolenie określa podmiot powierzający wykonywanie pracy przez cudzoziemca, stanowisko lub rodzaj pracy, najniższe wynagrodzenie wynikające z siatki płac, wymiar czasu pracy oraz ważność zezwolenia. Wniosek o wydanie zezwolenia składa się w postaci formularza wraz z innymi doku-

4 Shmuel N. Eisenstadt, „Analysis of Patterns of Immigration and Absorption of Immigrants” *Population Studies* 7, nr 2 (1953): 167-180.

mentami. Obecnie cudzoziemcy mogą uzyskać zezwolenie na pracę w Polsce na okres nie dłuższy niż trzy lata z możliwością jego przedłużenia w sześciu typach zatrudnienia^[13]:

A – na określonego cudzoziemca (najbardziej powszechne) – jest wydawane dla cudzoziemca wykonującego pracę na terytorium Polski, na podstawie umowy z podmiotem, którego siedziba, miejsce zamieszkania, oddział, zakład/firma lub inna forma zorganizowanej działalności znajduje się na terytorium Polski. Ten typ zatrudnienia wymaga przeprowadzenia testu rynku pracy, co oznacza, że zezwolenie na pracę wydawane jest wówczas, gdy na danym obszarze terytorialnym występuje brak pracowników rodzimych poszukujących pracy w danym zawodzie (tzw. zawody deficytowe), a wynagrodzenie, które będzie uzyskiwał cudzoziemiec, nie będzie niższe od wynagrodzenia, jakie uzyskiwałby obywatel polski na tożsamym stanowisku pracy.

Zezwolenia od B do E dotyczą cudzoziemców będących kadrą menedżerską, doradców oraz ekspertów, wykonujących pracę u pracodawców zagranicznych.

B – na określonego pracodawcę – dotyczy cudzoziemca wykonującego pracę polegającą na pełnieniu funkcji w zarządzie osoby prawnej wpisanej do rejestru przedsiębiorców lub będącej spółką kapitałową w organizacji albo w związku z prowadzeniem spółki komandytowej lub komandytowo-akcyjnej jako komplementariusz, albo z udzieleniem mu prokury (rodzaj pełnomoc-

⁵ Irena Szczygielska, *Migracje zarobkowe kobiet i ich wpływ na funkcjonowanie rodzin* (Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 2013), 165; Jerzy Zdzisław Holzer, *Demografia* (Warszawa: PWE, 1999), 74.

⁶ Jedną z najbardziej renomowanych organizacji, prowadzących pomiary migracji międzynarodowych oraz badań nad nimi jest ONZ. ONZ od lat podejmuje próbę wypracowania definicji migracji, która miałaby służyć do celów statystycznych. W 1953 r. za migrantów uznano osoby, które przybywały do danego kraju z zamiarem spędzenia na jego terytorium co najmniej 12 miesięcy (co najmniej rok). Zob. Józef Sołdaczuk, Zbigniew Kamecki, Paweł Bożyk, *Międzynarodowe stosunki ekonomiczne. Teoria i polityka* (Warszawa: PWE, 1983), 100-104; Anna Barbara Kisiel-Łowczyc, *Współczesna gospodarka światowa* (Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, 2000), 116; http://unstats.un.org/unds/publication/SeriesM/SeriesM_58rev1E.pdf [dostęp: 17.05.2025].

⁷ Elżbieta Kryńska, *Mobilność zasobów pracy*, Studia i Monografie (Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 2000), 75-77.

⁸ Marian Noga, Magdalena Kinga Stawicka, *Rynek pracy w Polsce w dobie integracji i globalizacji* (Warszawa: CeDeWu, 2009), 137.

nictwa) przez okres przekraczający łącznie 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy;

C – na określone stanowisko, rodzaj, miejsce i czas wykonywanej pracy – dotyczy cudzoziemca, oddelegowanego tymczasowo do pracy w Polsce na dłużej niż 30 dni;

D – z ustalonym wynagrodzeniem – dotyczy cudzoziemca, oddelegowanego tymczasowo do pracy w Polsce i zatrudnionego w zagranicznej firmie, która nie ma oddziału/filii;

9 W skład infrastruktury społecznej wchodzi urządzenia i instytucje świadczące usługi w dziedzinie prawa, bezpieczeństwa, kształcenia, oświaty i kultury (w tym kultury fizycznej), służby zdrowia i innej, których zadaniem jest społeczne i organizacyjne zabezpieczenie rozwoju. W skład infrastruktury ekonomicznej wchodzi urządzenia transportowe, energetyczne, irygacyjne, melioracyjne oraz komunalne (wodociągi, kanalizacja, gazociągi), które umożliwiają i rzeczowo zabezpieczają proces produkcji i usług, wymiany i innej formy działalności gospodarczej. Urządzenia te stanowią „unerwienie” gospodarki i są często określane jako tzw. uzbrojenie terenu. Składnikiem podstawowym infrastruktury ekonomicznej są urządzenia transportowe, umożliwiające i przyspieszające wymianę informacji, substancji rzeczowych i ludzi w społecznym procesie rozwoju społeczno-gospodarczego. Zespolenie infrastruktury ekonomicznej i społecznej tworzy społeczno-rzeczową podstawę bytu i rozwoju gospodarczego. Zob. Waldemar Grzywacz, *Spółeczno-gospodarcze problemy ekonomii i polityki gospodarczej* (Szczecin: Polskie Towarzystwo Ekonomiczne w Szczecinie, 1996), 14. Por. Zbigniew Witaszek, M. Zaorski, „Migracje ludności w aspekcie mobilności społeczno-zawodowej na przykładzie Ukrainy”, [w:] *Europa w dobie kryzysu migracyjnego*, red. A. Kwiatkowski (Kraków: Instytut Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Pomorskiej w Słupsku, 2016), 139-140.

10 Szerzej Marcin Jurgilewicz, *Rola terenowych organów administracji publicznej w zapewnianiu bezpieczeństwa i porządku publicznego w Polsce* (Warszawa: Difin, 2023).

11 Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2018 r. poz. 1109). Możliwość wykonywania pracy bez konieczności uzyskiwania zezwolenia, a jedynie na podstawie zarejestrowanego oświadczenia o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi dotyczy jedynie państw takich jak: Ukraina, Rosja, Mołdawia, Gruzja i Białoruś (art. 1 ust. 22), rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 20 lipca 2011 r. w sprawie przypadków, w których powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest dopuszczalne bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę (Dz.U. Nr 155, poz. 919 z późn. zm.). Obecnie najbardziej aktualnym aktem prawnym regulującym zasady i warunki wjazdu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, ich przejazdu przez to terytorium, pobytu na nim i wyjazdu z niego, tryb postępowania oraz organy właściwe w tych sprawach jest ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz.U. z 2018 r. poz. 2094).

E – na określony okres – dotyczy cudzoziemca, oddelegowanego do pracy w Polsce na dłużej niż 30 dni w ciągu kolejnych 6 miesięcy w innym celu niż w przypadku zezwoleń typu B-D;

S – zezwolenie na pracę sezonową – wniosek o zezwolenie na pracę sezonową składa pracodawca w powiatowym urzędzie pracy, w którym ujmuje się: wysokość proponowanego dla cudzoziemca wynagrodzenia z tytułu pracy, wymiar czasu pracy (liczbę godzin w tygodniu/miesiącu), rodzaj umowy będącej podstawą wykonywania pracy oraz okres ważności zezwolenia (do 9 miesięcy)[14].

Procedury i kryteria wydawania zezwoleń różnią się w zależności od typu zezwolenia. Oświadczenie, rejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy, musi spełniać wymogi określające: nazwę zawodu, miejsce wykonywania pracy, datę rozpoczęcia wraz z okresem wykonywania pracy, rodzaj zawartej umowy, wynagrodzenie brutto oraz zawierać oświadczenie o: braku możliwości zaspokojenia potrzeb kadrowych na lokalnym rynku pracy złożone przez podmiot powierzający zatrudnienie, zapoznaniu się z przepisami związanymi z pobytem i zatrudnieniem cudzoziemców złożone przez podmiot powierzający pracę[15].

Zezwolenie na pracę dla cudzoziemca staje się swoistą furtką do pozyskania karty pobytu i osiedlenia się w Polsce. Wpływ cudzoziemców na wzrost PKB i sprawność funkcjonowania rynku pracy byłby zdecydowanie większy, gdyby nie długotrwałe procedury biurokratyczne, poszerzające szarą strefę. Jedną z dynamicznych bilateralnych instytucji jest Polsko-Ukraińska Izba

12 Jest to zezwolenie, które uprawnia do stałego pobytu w Polsce. Karta pobytu jest ważna przez 5 lat, tzn. że po 5 latach należy kartę wymienić. Na podstawie zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego UE wydanego w Polsce, cudzoziemiec nie ma prawa do podjęcia zatrudnienia w innym niż Polska państwie (przyp. aut.).

13 www.biznes.gov.pl [dostęp: 21.12.2025]. Lista zawodów deficytowych określa na bieżąco na podstawie monitoringu rynku pracy odnośnie do zawodów deficytowych i nadwyżkowych oraz konsultacji z organizacjami/agendami pracodawców i pracowników (przyp. aut.).

14 Szczegółowe procedury wynikają z rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 września 2018 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie podklas działalności według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD), w których wydawane są zezwolenia na pracę sezonową cudzoziemca (Dz.U. z 2018 r. poz. 1749).

15 Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 kwietnia 2015 r. w sprawie wydawania zezwolenia na pracę cudzoziemca (Dz.U. z 2015 r. poz. 543).

Gospodarcza (PUIG) posiadająca liczne przedstawicielstwa, zarówno w Polsce, jak i na Ukrainie[16]. Misją izby jest bycie w centrum wiedzy, wsparcia, inspiracji oraz wymiany doświadczeń i kontaktów, które przyczyniają się do rozwoju polsko-ukraińskiej współpracy. Celem PUIG jest przede wszystkim:

- reprezentowanie ukraińskich inwestorów w Polsce i na Ukrainie;
- kompetentne wspomaganie oraz promocja działalności firm należących do PUIG;
- współpraca z polskimi, ukraińskimi oraz międzynarodowymi organizacjami biznesowymi;
- kształtowanie pozytywnego wizerunku Polski na Ukrainie oraz Ukrainy w Polsce.

Izba zapewnia leasing pracowniczy, outsourcing, obsługę zatrudnienia oraz doradztwo biznesowe dla podmiotów sektora spożywczego, budowlanego, rolnictwa, transportu, produkcji/usług, przemysłu ciężkiego, IT oraz sektorów gospodarki, które zainteresowane są popytem na wysoko wykwalifikowane kadry menedżerskie czy wysoko wykwalifikowanych specjalistów.

4 | Społeczno-ekonomiczne i demograficzne konsekwencje migracji

W procesach migracyjnych czynniki trudno oddzielić od motywów (przyczyn), mając świadomość, że motywy lub przyczyny mają charakter indywidualny i dotyczą pojedynczych jednostek, natomiast czynniki dotyczą większych zbiorowości społecznych. Czynniki mogą mieć cechy czynników demograficznych, jak: płeć, wiek, stan cywilny, skłonność do podejmowania decyzji migracyjnych lub przybierać cechy czynników pozademograficznych, w tym:

- ekonomiczne – bezrobocie, brak perspektyw zawodowych lub mieszkaniowych, otwieranie się globalnych rynków pracy, możliwość podwyższania kwalifikacji o standardach międzynarodowych;
- polityczne – zasady równego dostępu do pracy, edukacji, zdrowia, liberalna lub restrykcyjna polityka migracyjna, obawa przed represjami ze względu

na przekonania polityczne, religijne, zagrożenia konfliktami zbrojnymi i inne;

- etniczne i kulturowo-społeczne – podwyższenie statusu społeczno-ekonomicznego, łatwość w przyswajaniu nowych wzorców konsumpcyjnych, łatwość w adaptacji nowych zwyczajów i obyczajów kulturowych.

Cechą charakterystyczną procesów migracyjnych są czynniki wypychające, przyciągające oraz stymulujące. Do determinantów „wypychających” należą: uwarunkowania gospodarcze, presja demograficzna, wysokie bezrobocie w kraju macierzystym, brak możliwości utrzymania rodziny, sytuacja polityczna, kredyty/zadłużenie. Natomiast czynnikami będącymi zachętami w kraju imigracji są: gwarancja lub większa możliwość zatrudnienia, wyższe wynagrodzenie, podwyższenie kwalifikacji zawodowych, łączenie rodzin, uniknięcie represji politycznych, podaż miejsc pracy, stabilność zatrudnienia itp. Czynniki przyciągające wynikają z analizy porównawczej, której wyniki są najczęściej niekorzystne dla czynników wypychających. Zagraniczna polityka migracyjna, w relacji Polska – kraje Europy Wschodniej, obecnie ma charakter krótkookresowy i skupia się na małym ruchu przygranicznym i sezonowej migracji pracowniczej. Mały ruch przygraniczny dotyczy najczęściej wzajemnego wyrównywania nadwyżek/niedoborów zasobów pracy między sąsiedzkimi krajami. Obejmuje regularny, trwający często dłuższe okresy przepływ ludności do pracy w rejonach nie tylko przygranicznych. Sezonowa migracja ma charakter cykliczny w okresach zwiększonego zapotrzebowania na dodatkową pracę. Do polityki migracyjnej w obu przypadkach zalicza się przede wszystkim tworzenie warunków do: wielokrotnego przekraczania granicy państwowej, transferu z kraju do kraju dochodów z tytułu pracy, postępowania administracyjnego w sytuacji naruszenia prawa przez imigrantów^[17].

Czynnikiem wpływającym na politykę migracyjną jest koniunktura gospodarcza. W okresie dobrej koniunktury maleje zainteresowanie państwa prze-

¹⁶ Polsko-Ukraińska Izba Gospodarcza działająca na rzecz rozwoju polsko-ukraińskich stosunków gospodarczych i kulturalnych jest jedną z najdłużej funkcjonujących bilateralnych izb gospodarczych w Polsce (1992). W 2019 roku przypadł 27. rok jej działalności, izba posiada 231 firm członkowskich w Polsce i na Ukrainie, zrealizowała 642 projekty, realizowała średniorocznie 55 spotkań (stan na grudzień 2019 rok). www.pol-ukr.com [dostęp: 29.12.2025].

¹⁷ Zob. Paweł Bożyk, *Międzynarodowe stosunki ekonomiczne* (Warszawa: PWE, 2008), 234-235.

ciwdziałaniem procesom emigracji (dążenie do pozyskania zatrudnienia w kraju stałego zamieszkania), jak i migracji (zainteresowanie napływem dodatkowej siły roboczej, wysoko kwalifikowanej, na dodatek tańszej). Złakoniunktura osłabia przeciwdziałanie emigracji, z jednoczesnym zwiększeniem barier dla imigrantów. W przypadku polityki migracyjnej w odniesieniu do krajów rozwijających się zachęca ona do mobilności przestrzennie-zawodowej zasobów pracy, zwłaszcza o niskim poziomie kwalifikacji. W odniesieniu do państw wysoko rozwiniętych – stawia bariery dla przepływu tego rodzaju imigrantów, a jego przepływ reguluje ściśle w zależności od potrzeb gospodarki.

5 | Wpływ trendów migracyjnych na rozwój społeczno-gospodarczy Polski

Popyt zgłaszany przez polskich pracodawców na zatrudnianie cudzoziemców wzrasta. Na uwagę zasługuje spostrzeżenie, czy rzeczywiście coraz trudniej o pozyskanie polskich pracowników, czy zatrudnianie cudzoziemców wpisane zostało w strategię biznesowo-rozwojową firm. Upowszechnianie drugiego wariantu byłoby niekorzystne dla rodzimego rynku pracy, co mogłoby prowadzić w dłuższym okresie do swoistego resentymentu wobec pracowników zagranicznych, z jednej strony, z drugiej, tendencja do zatrudniania cudzoziemców przez polskich pracodawców mogłaby utożsamiać pogląd, że polskie firmy odstępują od szkoleń/podwyższania kwalifikacji polskich pracowników czy inwestycji w innowacje. Tak duża liczba zatrudnionych cudzoziemców w różnych sektorach gospodarki ma istotny wpływ na rozwój gospodarczy. Obecnie Polska ma najwyższy wskaźnik udziału cudzoziemców w ogólnej liczbie pracujących w regionie. Jest to jeden z czynników ograniczających dynamiczny wzrost wynagrodzeń, w tym wzrost inflacji, mimo spadku bezrobocia. Cudzoziemcy uzupełniając/wspomagając rynek pracy przyczyniają się do realnego wzrostu gospodarczego (PKB). W Polsce systematycznie rośnie liczba firm, które legalnie zatrudniają cudzoziemców, a ich liczba mogłaby być zdecydowanie większa, gdyby nie długi czas oczekiwania na legalizację pobytu i pracy w Polsce. Najdłuższy okres oczekiwania cudzoziemców ze Wschodu, szczególnie Ukraińców, na legalizację pobytu i pracy w Polsce dotyczył województwa dolnośląskiego (średnio 263 dni), śląskiego

(średnio 120 dni) i zachodniopomorskiego (średnio 150 dni), najkrótszy okres oczekiwania w przedmiotowym zakresie przypadł województwom podlaskiemu i lubelskiemu (średnio po 45 dni) oraz podkarpackiemu (średnio 58 dni) i kujawsko-pomorskiemu (średnio 93 dni)[18]. W pozostałych województwach czas oczekiwania na legalizację pobytu i pracy dla cudzoziemców wynosi średnio powyżej 100 dni. Taka sytuacja jest przesłanką do tworzenia i poszerzania się szarej strefy, niekorzystnej zarówno dla pracodawców, jak i potencjalnych pracobiorców, ZUS oraz organów podatkowych. Poprawa sytuacji na rynku pracy w aspekcie wzrostu zatrudnienia pracowników wschodnich wymaga ograniczenia barier biurokratycznych i udrożnienia procesu legalizacji pracy i pobytu, w tym wzbogacenia pakietu socjalnego dla pracowników zagranicznych, np. o bezpłatną naukę języka polskiego. Wykwalifikowani pracownicy wschodni powinni stanowić swoisty potencjał zawodowy i intelektualny dla rodzimego rynku pracy, który będzie się z powodzeniem przyczyniał do wzrostu koniunktury gospodarczej. Skuteczną przesłanką do osiągnięcia przedmiotowych celów społeczno-ekonomicznych powinna być atrakcyjna i przyjazna polityka migracyjna akceptowana przez każdą ze stron. Przyjazna polityka migracyjna powinna być przesłanką do rozwoju społeczno-ekonomicznego państwa przyjmującego. W przypadku Polski, cudzoziemcy ze Wschodu, szczególnie Ukraińcy, w latach 2014-2018 przyczynili się do 11% wzrostu gospodarczego, gdzie wzrost PKB wynosił odpowiednio w roku: 2014 – 3,3%; 2015 – 3,8%; 2016 – 3,1%; 2017 – 3,9%; 2018 – 5,1%; natomiast w 2019 roku wzrost PKB Polski szacowany był na 4,3%, a powodem było osłabienie globalnej koniunktury gospodarczej[19]. W niewiele mniejszym stopniu przyczynili się do niego wchodzący na rynek pracy Polacy. Wzrost gospodarczy, poczynszy od 2014 roku o 2,2%, byłby trudny do osią-

18 Polskie urzędy pracy są niewydolne i nieprzygotowane profesjonalnie do obsługi cudzoziemców, np. we Wrocławiu czas wyczekiwania na rozpatrzenie wniosku wynosił nawet dwa lata (ustawowe dwa lata), w innych miastach (np. w Warszawie) urzędnicy nie wzywają cudzoziemców do uzupełniania brakujących dokumentów (częste zmiany przepisów prawnych), co skutkowało negatywnymi decyzjami. Osoby, którym kończy się wiza i występują o pozwolenie na pobyt, oczekują na ich rozpatrzenie 6-8 miesięcy, bez możliwości wyjazdu gdyż skutkuje to ponownymi procedurami administracyjnymi. Tryb odwoławczy do Urzędu ds. Cudzoziemców niejednokrotnie wydłuża się do roku. Piotr Otto, Marek Chądryński, „Będzie coraz mniej przyjazdów z Ukrainy” *Dziennik Gazeta Prawna*, 18.12.2019, A3.

19 G. Siemionczuk, „Ukraińcy motorem polskiej gospodarki” *Rzeczpospolita*, nr 255 (2019), A1.

gnięcia bez pomocy pracowników zagranicznych. Istotne znaczenie miała rola cudzoziemców wschodnich we wzroście PKB w 2018 roku, gdy liczba zatrudnionych Polaków malała. Liczba migrantów z Ukrainy zaczęła sukcesywnie rosnąć od 2014 roku, aby w 2017 roku przekroczyć milion. Dane o wielkości zatrudnienia cudzoziemców są wymierną wskazówką ułatwiającą wskazanie i ocenę ich roli w boomie gospodarczym, który charakteryzował koniunkturę gospodarczą Polski i regionów w minionych latach. Dynamiczny wzrost PKB przy niewielkim wzroście zatrudnienia, oznaczałby wzrost produktywności zatrudnionych. Takie podejście sugeruje, że wzrost polskiej gospodarki miał raczej charakter znacznie bardziej pracochłonny[20]. Znaczenie w dynamice wzrostu PKB w przyszłości może mieć tendencja spadkowa napływu migrantów na polski rynek pracy. W 2018 roku zaobserwowano spadek napływu cudzoziemców, pierwszy począwszy od 2014 roku. Przyczyn można dopatrywać się m.in. w poprawie kondycji gospodarczej Ukrainy, zbiurokratyzowanym podejściu urzędników państwa przyjmującego, niepewnej stabilności dalszego zatrudnienia pracującej już części migrantów, tendencji do zmian aktów prawnych oraz możliwości otwarcia się niemieckiego rynku pracy dla cudzoziemców wschodnich. Szacuje się, że po raz pierwszy, począwszy od imigracyjnego boomu w 2014 roku, w 2020 roku przyjedzie i podejmie zatrudnienie około 20% mniej pracowników z zagranicy. Przestankami do takich analiz są dane wynikające z rozwoju ukraińskiej gospodarki, której wzrost szacuje się w tempie około 4% (w pierwszym kwartale 2019 roku wzrost PKB Ukrainy wyniósł 4,2%), z ponad 10% wzrostem wynagrodzeń, licznymi inwestycjami w dużych ośrodkach aglomeracyjnych, liberalizacją rynku pracy w Niemczech, a przede wszystkim aktywną kampanią informacyjną zachęcającą zarówno do pozostania w kraju, jak i promującą powrót z zagranicy[21]. Prognozy wskazują na to, że wskaźnik salda migracyjnego Ukrainy będzie dodatni przez kilkanaście lat, a to oznacza, że z Ukrainy wyjedzie mniej osób, niż do niej wróci. W pierwszym kwartale 2019 roku polscy pracodawcy wydali 764 tys. oświadczeń o zamiarze powierzenia zatrudnienia cudzoziemcowi, w analogicznym okresie roku poprzedniego było to 692 tys. oświadczeń. To w migrantach zarobkowych polska gospodarka powinna upatrywać m.in. źródła podtrzymania dynamicznego rozwoju gospodarczego, najwyższego w ostatniej dekadzie. Migranci zarobkowi byli swoistym źródłem uzupełniania niedoborów taniej siły roboczej wynikającej

m.in. ze skali polskich migracji zarobkowych do państw zachodnich, skutków niżu demograficznego czy obniżenia wieku emerytalnego. Legalnie zatrudnieni obcokrajowcy ze Wschodu to także źródło wspierania budżetu państwa (podatki, składki ZUS czy ubezpieczenia społeczne); w wymiernym zakresie przyczynili się oni do realizacji programów społecznych (500+, trzynasta emerytura). Pracownicy wschodni nie są odpowiedzią i narzędziem do realizacji wszystkich wyzwań społeczno-ekonomicznych. Polska nadal pozostaje krajem taniej siły roboczej, niskich wynagrodzeń i krajem mało zamożnym w odniesieniu do państw zachodnich. Większość cudzoziemców zatrudnianych jest przy pracach prostych, a ich wynagrodzenie jest niejednokrotnie o 10% niższe od wynagrodzeń polskich odpowiedników[22]. Takie podejście mogło być jednym z czynników opóźniających dostosowanie polskiej gospodarki do przejścia na wyższe stadium rozwoju społeczno-ekonomicznego. Przesłankami pobudzającymi rodzimy rynek pracy do wzrostu produktywności może być skokowy wzrost płacy minimalnej, co przełoży się na koszty pracy oraz zmianę modelu dostosowania się firm do nowej rzeczywistości generując wzrost produktywności. Innym rozwiązaniem, zdaniem obecnej władzy, może być ograniczenie procesów migracji zarobkowych kosztem wyższych wynagrodzeń rodzimych pracowników. Skuteczność owych rozwiązań zależeć będzie od reakcji mechanizmów rynkowych. Pomijając radykalne rozwiązania, środkiem zaradczym mogłoby się okazać wsparcie firm w ekspansji realizowanych projektów międzynarodowych czy regionalnych, inwestycjach długoterminowych, innowacjach itp. Migracja zarobkowa dla kraju

20 G. Siemionczuk, „Ukraińcy motorem polskiej gospodarki” *Rzeczpospolita*, nr 255 (2019), A3; <https://businessinsider.com.pl/finanse/makroekonomia/pkb-polski-w-2018-roku-dane-gus/cgppp1q> [dostęp: 02.01.2026].

21 Na uwagę zasługuje duża skala migracji (według ukraińskiego Ministerstwa Polityki Społecznej) obywateli Ukrainy wynosząca około 3,2 mln obywateli, co stanowiło 18% aktywnej zawodowo części społeczeństwa. Na atrakcyjności będzie traciła Polska i Białoruś, natomiast o tyle mogą wzbogacić się zasoby pracy w Niemczech (dodatkowe bariery to znajomość języka), Czechy (podwoiły kwotę pracowników z ukraińskim paszportem, których mogą zatrudniać lokalne firmy, co pozwoliło na wzrost zatrudnienia o około 40 tys. Ukraińców), zyskują także inne kraje nadbałtyckie. W trzecim kwartale 2019 roku kwartalne wakaty stanowiły w czeskich firmach 6,2%, gdzie średnia w UE wyniosła 2,3%, analogicznie w Polsce wskaźnik ten wyniósł 1,1% (przyp. aut.).

22 Anna Cieślak-Wróblewska, „Ukraińcy pomogli, ale nie we wszystkim” *Rzeczpospolita*, nr 255 (2019), A2.

przyjmującego może mieć charakter komplementarny lub substytucyjny. W pierwszym przypadku państwo/region ma do czynienia z występowaniem pozytywnego efektu wzrostu społeczno-gospodarczego i samego rynku pracy, druga sytuacja jest formą uzupełniania niedoborów na rynku pracy (zawodów, specjalności, kwalifikacji); substytucyjny charakter zatrudnienia cudzoziemców może w dłuższym okresie stanowić symptom nierównowagi na rynku pracy dla rodzimych pracowników oraz obniżenie wynagrodzeń w danych zawodach lub sektorach gospodarki. Z analizy Personnel Service wynika, że sama zapowiedź otworzenia się Niemiec na specjalistów spoza UE spowodowała, że pod koniec 2019 roku szacunkowo z polskiego rynku pracy ubyło około 250 tys. Ukraińców (przytoczona agencja szacuje wyjazd Ukraińców do Niemiec na około 100 tys. osób), natomiast w 2020 roku liczba ta może wzrosnąć do około 0,5 mln, a w kolejnych latach na rodzimym rynku pracy może zabraknąć nawet 1 mln pracowników. Długookresowe analizy wskazują, że do 2025 roku liczba niedoborów w zasobach pracy może wynieść około 1,5 mln osób (około 300 tys. rocznie)[23]. Także rosnąca dostępność Polaków na rodzimym rynku pracy będzie czynnikiem wypierającym cudzoziemców, powodem może być trudność w pozyskaniu stosownego zatrudnienia na zachodzie Europy, spowolnienie gospodarcze czy brexit Wielkiej Brytanii. Dane ZUS z IV kwartału 2018 roku wskazują, że liczba zarejestrowanych pracowników z Ukrainy zmniejszyła się o ponad 20 tys.

6 | Wpływ trendów migracyjnych na rozwój społeczno-gospodarczy województw nadmorskich

Województwa nadmorskie różnią się od pozostałych regionów Polski dostępem do morza, natomiast w pozostałych przypadkach zróżnicowanie to odnosi się do skali rozwoju infrastrukturalnego, powierzchni, liczby powiatów, miast, stopy bezrobocia, udziału w tworzeniu PKB, liczby podmiotów gospodarczych itp. wyróżników społeczno-ekonomicznych. Województwa nadmorskie są także zróżnicowane pod względem rynku pracy, także w odniesieniu do zatrudnianych migrantów wschodnich, kraju pochodzenia oraz potencjału demograficznego i ekonomicznego. Zezwolenia na

pracę dla cudzoziemców według obywatelstwa oraz typów zezwoleń na pracę dla województw nadmorskich były zróżnicowane w analizowanym okresie oraz wynikało z aktualności dostępnych danych (za I półrocze 2019 roku).

Tab. nr 1. Rozkład wydanych zezwoleń na pracę dla cudzoziemców z państw wschodnich według obywatelstwa i typu zezwolenia (I półrocze 2019 roku)

kraj/region	liczba wydanych zezwoleń na pracę (tys./osoby)	według typu pozwoleń										S*
		A	%	B	%	C	%	D	%	E	%	
Polska w tym:	217 292	210 327	96,8	341	0,2	4 318	2,0	1 437	0,7	874	0,4	70 027
Ukraina	162 421	159 087	97,9	188	0,1	2 273	1,4	549	0,3	324	0,2	69 077
Moldawia	3 714	3 452	92,9	0	0,0	212	5,7	50	1,3	0	0,0	244
Białoruś	12 962	11 816	91,2	15	0,1	532	4,1	118	0,9	481	3,7	390
Rosja	1 312	1 232	93,9	12	0,9	15	1,1	45	3,4	8	0,6	41
Zachodniopomor- skie w tym:	11 354	11 335	99,8	11	0,1	1	0,0	7	0,1	0	0,0	2 831
Ukraina	7 832	7 814	99,8	11	0,1	0	0,0	7	0,1	0	0,0	X
Moldawia	161	161	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	X
Białoruś	432	432	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	X
Rosja	43	43	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	X
Pomorskie w tym:	14 961	14 462	96,7	46	0,3	282	1,9	3	0,0	168	1,1	1 099
Ukraina	11 889	11 602	97,6	32	0,3	227	1,9	0	0,0	28	0,2	X
Moldawia	201	201	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	X
Białoruś	801	698	87,1	1	0,1	1	0,1	0	0,0	101	12,6	X
Rosja	119	112	94,1	4	3,4	2	1,7	0	0,0	1	0,8	X

* dane wynikają z rozkładu według sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności i obejmują sekcje „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” (67 251 osób) oraz „Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi” (2 776 osób) i nie zostały wliczone do liczby wydanych zezwoleń na pracę[24].

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Centralnego Systemu Analityczno-Raportowego MRPIPS (dane na 10.10.2019), www.gov.pl/web/rodzina/statystyka-dotyczaca-zatrudnienia-cudzoziemcow, tab. 1. i tab. 2., [dane: 10.01.2026].

Dane zawarte w przedmiotowej tabeli uprawniają do stwierdzenia, że: udział województw nadmorskich w rozkładzie liczby wydanych zezwoleń na

23 www.money.pl/gielda/personnel-service-na-ryнку-pracy-w-polsce-zabrak-nie-nawet-1-mln-osob-w-2020 [dostęp: 29.12.2025].

24 O zezwolenie na pracę sezonową pracodawca może się starać zarówno dla cudzoziemców przebywających już w Polsce i posiadających tytuł pobytowy umożliwiający wykonywanie pracy, a którzy wjechali w innym celu niż wykonywanie pracy sezonowej, jak i dla cudzoziemców, którzy dopiero będą ubiegali się o wjazd do Polski w celu wykonywania pracy sezonowej. Postępowanie w sprawie wydania zezwolenia na pracę sezonową różni się w wyszczególnionych przypadkach, gdyż w pierwszym przypadku nie wymaga wpisu do ewidencji wniosków w sprawie pracy sezonowej i wydania zaświadczenia o takim wpisie (przyp. aut.).

pracę wyniósł dla zachodniopomorskiego 5,2%, pomorskiego 6,9% (udział województw nadmorskich stanowił 12,1%). Dominantami w analizowanym okresie byli obywatele Ukrainy i Białorusi, których udział w ogólnej liczbie wydanych zezwoleń na pracę w rozkładzie narodowym wyniósł odpowiednio 74,7% i 6,0%; obywatele Mołdawii stanowili 1,7%, a Rosji 0,6%. Dla zachodniopomorskiego z łącznej liczby 11 354 wydanych zezwoleń na pracę udział obywateli Ukrainy wyniósł 69,0%, Białorusi 3,8%, Mołdawii 1,4% oraz Rosji 0,4%. Analogicznie dla pomorskiego na 14 961 wydanych zezwoleń na pracę rozkład przedstawiał się następująco: dla cudzoziemców z Ukrainy wyniósł 79,5%, Białorusi 5,4%, Mołdawii 1,3% oraz Rosji 0,8%. W województwach nadmorskich rozkład wydanych zezwoleń wyniósł 12,1% z łącznej liczby wydanych zezwoleń. Brak zezwoleń/chętnych w województwach nadmorskich dotyczył zezwoleń na pracę typu C – D, a w przypadku zachodniopomorskiego także typu E.

Tab. nr 2. Rozkład wydanych zezwoleń na pracę dla cudzoziemców z państw wschodnich według obywatelstwa i grup zawodów w układzie wojewódzkim (I półrocze 2019 roku)

Obywatelstwo	według grup wielkich zawodów									według grup zawodów i specjalności							w tym	
	Przedstawiciele władz publ., wyżsi urzędnicy i kierownicy	Specjaliści	Technicy i inny średni personel	Pracownicy biurowi	Pracownicy usług i sprzedawcy	Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	Pracownicy wykonujący prace proste	Informatycy	Prawnicy	Zawody artystyczne	Zawody medyczne	Zawody nauczycielskie	W tym nauczyciele języków obcych	w tym		
																Lekarze	Pielęgniarki i położne	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	
POLSKA	1226	5971	5478	7773	7366	1385	86156	42085	59857	3486	6	183	393	28	6	229	117	
Ukraina	404	2235	3706	6305	4899	1138	63417	33736	46581	1180	3	125	101	9	5	85	32	
Moldawia	2	15	23	46	22	8	1605	620	1373	8	0	0	1	0	0	0	0	
Białoruś	29	257	181	260	196	21	5780	4942	1287	141	2	12	28	17	1	8	1	
Rosja	41	304	70	31	34	6	391	300	135	222	0	15	2	1	0	8	1	
Zachodniopomorskie	20	91	214	414	472	28	4907	2021	3187	45	0	27	24	2	0	5	3	
Ukraina	16	48	165	331	391	11	3480	1650	1740	11	0	20	11	2	0	5	3	
Moldawia	0	0	3	1	3	0	73	51	30	0	0	0	0	0	0	0	0	
Białoruś	0	6	8	16	8	1	168	142	74	5	0	1	0	0	0	0	0	
Rosja	0	6	6	3	1	5	8	9	5	7	0	0	0	0	0	0	0	
Pomorskie	82	291	297	416	930	40	6021	1472	5412	115	0	17	47	3	0	23	12	
Ukraina	62	138	217	292	691	38	4816	1287	4398	32	0	11	5	2	0	12	7	
Moldawia	0	0	0	2	1	2	140	14	42	0	0	0	0	0	0	0	0	
Białoruś	1	7	12	22	34	0	411	106	208	1	0	1	3	0	0	1	0	
Rosja	4	24	15	2	8	0	30	21	15	13	0	1	0	0	0	3	0	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.gov.pl/web/rodzina/statystyka-dotyczaca-zatrudnienia-cudzoziemcow, tab. 3., [dane: 10.01.2026].

Z powyższej tablicy wynika, że dominanta w rozkładzie wydanych zezwoleń na pracę dla cudzoziemców z podziałem na grupy zawodów, przypadła Ukraincom, szczególnie w zawodach wyeksponowanych w kol. 8. (38,8%), w kol. 9. (80,2%), co stanowiło 20,8% ogólnej liczby zezwoleń oraz w kol. 10. (77,8%), co stanowiło 28,7% ogólnej liczby zezwoleń. Rozkład wydanych zezwoleń w wybranych zawodach w przypadku Białorusinów, kształtował się następująco w kol. 8 odpowiednio wyniósł (6,7%), co stanowiło 44,6% ogólnej liczby zezwoleń w kol. 9. (11,7%), co stanowiło 38,1% ogólnej liczby zezwoleń oraz Mołdawii w kol. 8. (1,9%), i kol. 10. (2,3%), co stanowiło 37,0% ogólnej liczby zezwoleń. Dla obywateli Rosji udział w wydanej liczbie zezwoleń był niewielki i kształtował się w granicach od 29,8% (kol. 8.) do 0,1% (kol. 15 i 18). Rozkład zezwoleń na pracę z podziałem na obywatelstwo i dominujące grupy zawodów w zachodniopomorskim i pomorskim w przypadku Ukraińców dla danych wynikających z kol. 8 stanowiło 5,5% ogólnej liczby zezwoleń dla zachodniopomorskiego (pomorskiego 7,8%), co stanowiło 44,3% ogólnej liczby wydanych zezwoleń na pracę przez zachodniopomorskie (pomorskie 40,5%), dane z kol. 9. stanowiły w przypadku zachodniopomorskiego 4,9% (pomorskie 3,8%), co stanowiło 21,1% ogólnej liczby zezwoleń wydanych przez zachodniopomorskie (pomorskie 10,8%), dane z kol. 10. stanowiły 3,7% zezwoleń dla zachodniopomorskiego (pomorskie 9,4%), co odpowiadało 22,2% ogólnej liczby zezwoleń wydanych przez wojewodę zachodniopomorskiego (pomorskiego 37,1%). W przypadku obywateli Białorusi dominowały zezwolenia na pracę w zawodach wynikających z kol. 8., które stanowiły 2,9% dla zachodniopomorskiego (pomorskiego 7,1%), co stanowiło 38,9% ogólnej liczby zezwoleń wydanych przez wojewodę zachodniopomorskiego (pomorskiego 51,3%) oraz z kol. 10. – 16,2% liczby zezwoleń na pracę (32,9% zezwoleń wydanych przez instytucje zachodniopomorskie, pomorskie 26,0%). Odsetek zezwoleń wydanych dla cudzoziemców z Mołdawii i Rosji miały niewielki udział w ogólnej liczbie wydanych zezwoleń na pracę.

Tab. nr 3. Rozkład wydanych zezwoleń na pracę dla cudzoziemców z państw wschodnich typu A według obywatelstwa i grup zawodów w układzie wojewódzkim (I półrocze 2019 roku)

Obywatelstwo	według grup wielkich zawodów								według grup zawodów i specjalności								w tym
	Przedstawiciele władz publ., wyżsi urzędnicy i kierownicy	Specjaliści	Technicy i inny średni personel	Pracownicy biurowi	Pracownicy usług i sprzedawcy	Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	Pracownicy wykonujący prace proste	Informatycy	Prawnicy	Zawody artystyczne	Zawody medyczne	Zawody nauczycielskie	W tym nauczyciele języków obcych		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Typ A																	
POLSKA	593	5224	5179	7699	7300	1385	83159	41692	58096	3123	6	180	391	28	6	225	117
	237	2217	3681	6256	4872	1138	61922	33597	45167	1173	3	123	100	9	5	85	32
	2	15	21	44	22	8	1604	413	1323	8	0	0	1	0	0	0	0
	16	250	175	259	193	21	4755	4940	1207	140	2	12	28	17	1	8	1
	27	297	67	31	32	6	347	300	125	217	0	15	2	1	0	0	1
	11	90	212	414	472	28	4906	2021	3181	44	0	27	24	2	0	5	3
	7	48	163	331	391	11	3479	1650	1734	11	0	20	11	2	0	5	3
	0	0	3	1	3	0	73	51	30	0	0	0	0	0	0	0	0
	0	6	8	16	8	1	168	142	74	5	0	1	0	0	0	0	0
	0	6	6	3	3	1	5	8	9	5	7	0	5	0	0	0	0
Pomorskie	37	290	293	451	929	40	5665	1469	5324	115	0	17	47	3	0	23	12
Ukraina	32	138	214	291	690	38	4588	1285	4326	32	0	11	5	2	0	12	7
Moldawia	0	0	0	2	1	2	140	14	42	0	0	0	0	0	0	0	0
Białoruś	0	7	12	22	34	0	325	106	192	1	0	1	3	0	0	1	0
Rosja	1	24	14	2	8	0	27	21	15	13	0	1	0	0	0	3	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.gov.pl/web/rodzina/statystyka-dotyczajaca-zatrudnienia-cudzoziemcow, tab. 5., [dane: 10.01.2026].

Zezwolenia na pracę typu A dominowały w grupach zawodów niewymagających wysokich kwalifikacji zawodowych. Z rozkładu wydanych zezwoleń na pracę cudzoziemcom wschodnim według typu A wynika, że dominowali pracownicy z Ukrainy, szczególnie w zawodach wynikających z kol. 8. (74,5%), z kol. 10. (77,7%), z kol. 9. (80,6%), z kol. 5. (81,3%), z kol. 6. (66,8%) oraz z kol. 7 (82,2%), których dane stanowiły odsetek całkowitej liczby wydanych zezwoleń. Zbliżony rozkład zezwoleń na pracę dotyczył cudzoziemców pozostałych państw. Dla Białorusi stanowiło to odpowiednio z kol. 3. (4,8%), z kol. 5. (3,4%), z kol. 6. (2,6%), z kol. 8. (5,7%), z kol. 9. (11,8%) oraz z kol. 10. (2,1%), dla Mołdawii z kol. 8. (1,9%), z kol. 9. (1,0%) oraz z kol. 10. (2,3%), dla obywateli Rosji, z kol. 3. stanowiła 5,7%, z kol. 8. (0,4%) oraz z kol. 9. (0,7%), ogólnej liczby wydanych zezwoleń na pracę. W przypadku województw nadmorskich rozkład zezwoleń na pracę typu A według zawodów wynikał z różnic wydanych zezwoleń, a dominującą większość stanowili obywatele Ukrainy. Rozkład z podziałem na zawody kształtował się odpowiednio: dla zawodu z kol. 2. dla pomorskiego wyniósł 86,5%, z kol. 3. (zachodniopomorskie 53,4%, pomorskie 47,6%), z kol. 4. (zachodniopomorskie 76,9%, pomorskie 73,0%), z kol. 5. (zachodniopomorskie 80,0%, pomorskie 64,5%), z kol. 6. (zachodniopomorskie 82,9%, pomorskie 74,3%), z kol. 7. (zachodniopomorskie 39,3%, pomorskie 90,0%), z kol. 8. (zachodniopomorskie 71,0%, pomorskie 81,0%), z kol. 9. (zachodniopomorskie 81,6%, pomorskie 85,9%), z kol. 10. (zachodniopomorskie 54,5%, pomorskie 81,3%), z kol. 13. (zachodniopomorskie 74,1%, pomorskie 64,7%) oraz z kol. 17. stanowił dla zachodniopomorskiego 100,0% i pomorskiego 52,2%. Drugą co do liczby wydanych zezwoleń na pracę typu A grupę stanowili obywatele Białorusi, którzy dominowali w zawodach wynikających odpowiednio z kol. 8. (5,7%), z kol. 9. (7,2%) oraz z kol. 10. (3,6%). Obywatele Mołdawii i Rosji mieli niewielki udział w rozkładzie wydanych zezwoleń na pracę typu A.

Tab. nr 4. Rozkład wydanych zezwoleń na pracę dla cudzoziemców z państw wschodnich typu B według obywatelstwa i grup zawodów w układzie wojewódzkim (I półrocze 2019 roku)

1.	Obywatelstwo	według grup wielkich zawodów								według grup zawodów i specjalności							w tym		18.
		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	W tym nauczyciele języków obcych		
																	Zawody artystyczne	Zawody medyczne	
1.		Przedstawiciele władz publ., wyżsi urzędnicy i kierownicy	Specjaliści	Technicy i inny średni personel	Pracownicy biurowi	Pracownicy usług i sprzedawcy	Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	Pracownicy wykonujący prace proste	Informatycy	Prawnicy	Zawody artystyczne	Zawody medyczne	Zawody nauczycielskie			Lekarze	Pielęgniarki i położne
Typ B																			
	POLSKA	291	11	32	2	4	0	1	0	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0
	Ukraina	163	3	18	1	2	0	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
	Moldawia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Białoruś	12	3	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
	Rosja	11	3	18	1	2	0	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
	Zachodniopomorskie	9	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Ukraina	9	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Moldawia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Białoruś	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Rosja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Pomorskie	43	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Ukraina	30	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Moldawia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Białoruś	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Rosja	3	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.gov.pl/web/rodzina/statystyka-dotyczaca-zatrudnienia-cudzoziemcow, tab. 7., [dane: 10.01.2026].

Zezwolenia na pracę typu B obejmowały zawody z grupy przedstawicieli władz publicznych, wyższych urzędników i kadry menedżerskiej, zawodów wymagających średnich i wyższych kwalifikacji zawodowych (dotyczy kol. 2. i 4.). Ogólna liczba wydanych zezwoleń wynikających z kol. 2. wskazuje, że dominowali w nich obywatele Ukrainy (56,0%), Białorusi (4,1%) oraz Rosji (3,8%). Natomiast dane wynikające z kol. 4. wskazały na równomierny rozkład, po 50,0%, przypadający dla obywateli Ukrainy i Rosji, ogólnej liczby wydanych zezwoleń na pracę. Zróżnicowana liczba wydanych zezwoleń na pracę typu B w przedmiotowych grupach zawodów dla województw nadmorskich, wykazała dominujący udział obywateli Ukrainy dla zachodniopomorskiego w zawodach wynikających z kol. 2. (100,0%) oraz z kol. 4., co stanowiło 100,0% zezwoleń typu B. W przypadku pomorskiego zezwolenia typu B dla grup zawodów wynikających z kol. 2., co stanowiło 69,8% przypadających dla obywateli Ukrainy. Obywatele pozostałych państw stanowili niewielki odsetek zezwoleń na pracę typu B lub ich nie uzyskali.

Tab. nr 5. Rozkład wydanych zezwoleń na pracę dla cudzoziemców z państw wschodnich typu C według obywatelstwa i grup zawodów w układzie wojewódzkim (I półrocze 2019 roku)

1.	Obywatelstwo	według grup wielkich zawodów								według grup zawodów i specjalności								w tym		18.
		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.			
		Przedstawiciele władz publ., wyżsi urzędnicy i kierownicy	Specjaliści	Technicy i inny średni personel	Pracownicy biurowi	Pracownicy usług i sprzedawcy	Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	Pracownicy wykonujący prace proste	Informatycy	Prawnicy	Zawody artystyczne	Zawody medyczne	Zawody nauczycielskie	W tym nauczyciele języków obcych	Lekarze	Pielęgniarki i położne		
Typ C																				
	POLSKA	315	696	109	71	60	0	1402	309	1356	348	0	0	1	0	0	3	0		
	Ukraina	3	3	4	48	25	0	777	91	1322	3	0	0	0	0	0	0	0		
	Moldawia	0	0	2	2	0	0	1	207	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
	Białoruś	1	0	1	0	3	0	515	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
	Rosja	3	3	2	0	2	0	5	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0		
	Zachodniopomorskie	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0		
	Ukraina	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
	Moldawia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
	Białoruś	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
	Rosja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
	Pomorskie	2	0	1	1	1	0	206	2	69	0	0	0	0	0	0	0	0		
	Ukraina	0	0	1	1	1	0	203	2	69	0	0	0	0	0	0	0	0		
	Moldawia	0	0	0	0	0	0	0	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0		
	Białoruś	0	0	0	0	0	0	1	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0		
	Rosja	0	0	0	0	0	0	2	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.gov.pl/web/rodzina/statystyka-dotyczaca-zatrudnienia-cudzoziemcow, tab. 9., [dane: 10.01.2026].

Zezwolenia na pracę typu C obejmowały grupy zawodów o niskich kwalifikacjach zawodowych. W rozkładzie ogólnej liczby wydanych zezwoleń typu C dominowały zawody wynikające z kol. 6. (obywatele Ukrainy stanowili 41,7%), z kol. 8. (Ukraińcy stanowili 55,4%, Białorusini 36,7%), z kol. 9. (Ukraińcy stanowili odpowiednio 29,4% oraz Mołdawianie 67,0%), natomiast dla grupy zawodów wynikających z kol. 11. większość stanowili Ukraińcy (97,5%). W zachodniopomorskim w analizowanym okresie nie wydano żadnych zezwoleń na pracę typu C. Natomiast w pomorskim zezwolenia związane były z grupami zawodów wynikającymi z kol. 8. i 10. i dotyczyły Ukraińców, stanowiących odpowiednio 98,5% i 100,0%. W odniesieniu do obywateli pozostałych państw odsetek wydanych zezwoleń typu C był niewielki lub nie wydano stosownych zezwoleń.

Tab. nr 6. Rozkład wydanych zezwoleń na pracę dla cudzoziemców z państw wschodnich typu D według obywatelstwa i grup zawodów w układzie wojewódzkim (I półrocze 2019 roku)

1.	Obywatelstwo	według grup wielkich zawodów									według grup zawodów i specjalności								w tym		18.
		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	W tym nauczyciele języków obcych				
																	17.	Pielęgniarki i położne			
Typ D																					
POLSKA		21	26	145	0	2	0	857	71	315	7	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0
Ukraina		1	11	2	0	0	0	418	37	80	2	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Moldawia		0	0	0	0	0	0	0	0	50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Białoruś		0	0	0	0	0	0	117	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rosja		0	3	0	0	0	0	32	0	10	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zachodniopomorskie		0	0	0	0	0	0	1	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukraina		0	0	0	0	0	0	1	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Moldawia		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Białoruś		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rosja		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pomorskie		0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukraina		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Moldawia		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Białoruś		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rosja		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.gov.pl/web/rodzina/statystyka-dotyczaca-zatrudnienia-cudzoziemcow, tab. 1.1., [dane: 10.01.2026].

Zezwolenia na pracę typu D dotyczyły grup zawodów wymagających prostych kwalifikacji zawodowych. W ogólnym rozkładzie wydanych zezwoleń, przypadły one obywatelom Ukrainy (kol. 2. (42,3%), dla zawodów wynikających z kol. 8. stanowiły odsetek przypadający odpowiednio dla: Ukraińców 48,8%, Białorusinów 13,6% oraz Rosjan 3,7%, dla kol. 9. Ukraińcy stanowili 52,1%. Rozkład odsetka w grupie zawodów wynikających z kol. 10 wyniósł odpowiednio dla: Ukraińców 25,4%, Mołdawian 15,9% oraz Rosjan 3,2%. Zezwolenia na pracę typu D w odniesieniu dla województw nadmorskich dotyczyły wyłącznie zachodniopomorskiego i dla grup zawodów wynikających z kol. 8. i 10., objęły wyłącznie Ukraińców, a ich odsetek stanowił odpowiednio po 100,0%. Odsetek wydanych zezwoleń typu D w odniesieniu do obywateli innych państw był niewielki lub przedmiotowych zezwoleń nie wydano.

Tab. nr 7. Rozkład wydanych zezwoleń na pracę dla cudzoziemców z państw wschodnich typu E według obywatelstwa i grup zawodów w układzie wojewódzkim (I półrocze 2019 roku)

1.	Obywatelstwo	według grup wielkich zawodów								według grup zawodów i specjalności								w tym		18.
		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	W tym nauczyciele języków obcych		Lekarze	
Typ E																				
	POLSKA	6	14	13	1	0	0	737	13	90	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0
	Ukraina	0	1	1	0	0	0	299	11	12	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
	Moldawia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Białoruś	0	4	5	1	0	0	393	1	77	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Rosja	0	1	0	0	0	0	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Zachodniopomorskie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Ukraina	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Moldawia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Białoruś	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Rosja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Pomorskie	0	1	0	0	0	0	147	1	19	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Ukraina	0	0	0	0	0	0	25	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Moldawia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Białoruś	0	0	0	0	0	0	85	0	16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Rosja	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.gov.pl/web/rodzina/statystyka-dotyczajaca-zatrudnienia-cudzoziemcow, tab. 13., [dane: 10.01.2026].

Także i w tym przypadku obszar analizy obejmował zawody o prostych i nieskomplikowanych kwalifikacjach zawodowych. Odsetek udziału obcokrajowców w ogólnej liczbie wydanych zezwoleń na pracę typu E dotyczył wybranych grup zawodów, a ich rozkład kształtował się dla danych wynikających z kol. 8. (Ukraińcy 40,6%, Białorusini 53,2%), z kol. 9. Ukraińcy 84,6%, z kol. 10. (Ukraińcy 12,2%, Białorusini 85,6%). Odsetek przedmiotowych zezwoleń dla województw nadmorskich dotyczył wyłącznie pomorskiego, a ich dominanta wynikająca z zawodów miała rozkład wynikający z danych z kol. 8. (Ukraińcy 17,0%, Białorusini 57,8%), z kol. 10. (Ukraińcy 15,8%, Białorusini 84,2%). Odsetek zezwoleń typu E w przypadku pozostałych państw nie miał istotnego wpływu na udział zezwoleń wydanych ich obywatelom (lub zezwoleń tych nie wydano). Swoista rola w zatrudnieniu, w tym obcokrajowców, przypadła na szeroko rozumiany sektor przedsiębiorstw^[25].

W województwach nadmorskich struktura zapotrzebowania na zawody ulegała niewielkim przeobrażeniom, a cechą charakterystyczną było zawężanie listy zawodów nadwyżkowych. Według badań w pomorskim (dane na 2019 rok) zawody nadwyżkowe stanowiły zaledwie 2% (ekonomiści, pracownicy biur podróży i obsługi turystycznej, zrównoważone 65% (z nadwyżki do równowagi przesunęli się filozofowie, historycy, politolodzy i kulturoznawcy; specjaliści technologii żywności i żywienia oraz rolnicy i hodowcy), natomiast z deficytu do równowagi przenieśli się zawody m.in. lekarze, lakiernicy, tapicerzy, marynarze, pracownicy obsługi statków i portów) i deficytowe stanowiły 33% (z równowagi do deficytu przesunęli się: kierownicy budowy, monterzy okien, szklarze, monterzy konstrukcji metalowych, robotnicy budowlani, cieśle, stolarze budowlani, dekarze, blacharze budowlani, elektrycy, elektromechanicy, elektromonterzy, murarze, betoniarze, tynkarze, pracownicy robót wykończeniowych, brukarze, spawacze, kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych, magazynierzy, kucharze, pomoce

²⁵ W skład sektora przedsiębiorstw wchodzi podmioty prowadzące działalność gospodarczą m.in. w zakresie: leśnictwa i pozyskiwania drewna; rybołówstwa w wodach morskich, przetwórstwa przemysłowego, działalności związanej z rekultywacją, budownictwa, handlu hurtowego i detalicznego, naprawy pojazdów, transportu i gospodarki magazynowej, działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, informacji i komunikacji, działalności z zakresu doradztwa/agencji np. zawodowego, działalności naukowo-technicznej, działalności usługowej. *Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa pomorskiego w listopadzie 2019 r.*, nr 11/2019 (Gdańsk: Urząd Statystyczny w Gdańsku, 2019).

kuchenne, kelnerzy i kucharze, pielęgniarki i położne, pracownicy ds. budownictwa drogowego, pracownicy leśni). W zachodniopomorskim zawody nadwyżkowe stanowiły 2,8%, a zaliczono do nich: ekonomistów, filozofów, historyków, politologów i kulturoznawców, socjologów i specjalistów ds. badań społeczno-ekonomicznych oraz specjalistów technologii żywności i żywienia, zawody zrównoważone stanowiły 73,3%, a deficytowe, stanowiące 23,9%, strukturą nie odbiegały od swoich odpowiedników w odniesieniu do województwa pomorskiego[26]. Stąd dla zachodniopomorskiego przedsiębiorcy w większości prezentowanych obszarów działalności gospodarczej oceniali koniunkturę gospodarczą niekorzystnie, m.in. w sekcji zakwaterowania i gastronomii, jedynie pozytywne oceny wyrazili przedsiębiorcy sekcji informacji i komunikacji oraz handlu hurtowego, natomiast dla pomorskiego koniunktura także oceniana była negatywnie przez przedsiębiorców z większości rodzajów działalności gospodarczej, szczególnie w sekcji zakwaterowania i gastronomii, dobrą koniunkturą cieszyła się sekcja informacji i komunikacji. Wzrost atrakcyjności miejsc pracy i wynagrodzeń nie zawsze był skutecznym instrumentem zaspokojenia potrzeb pracodawców. Stąd wykazywali oni wzrost zainteresowania w kierunku uzupełniania wakatów pracownikami spoza regionu, w tym cudzoziemcami[27].

Największe trudności, akcentowane przez pracodawców zachodniopomorskich, stanowiły bariery związane m.in. z kosztami zatrudnienia. W wybranych sekcjach dla zachodniopomorskiego kształtowały się one następująco

26 Do przyczyn deficytów leżących po stronie potencjalnych pracobiorców zaliczano: brak wymaganych kwalifikacji, brak doświadczenia lub uprawnień oraz ogólny brak chętnych do pracy w zawodzie. Do przyczyn leżących po stronie oferowanych warunków zatrudnienia zaliczano: niskie wynagrodzenie, trudne/ciężkie warunki pracy oraz wymagana duża dyspozycyjność. *Barometr zawodów 2019* (Gdańsk: Wojewódzki Urząd Pracy, 2019), 2-16; *Barometr zawodów 2019* (Szczecin: Wojewódzki Urząd Pracy, 2019), 17-19; zarządzenie nr 37/2018 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 31 stycznia 2018 r. w sprawie zmiany zarządzenia nr 171/2010 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 15 kwietnia 2010 r. w sprawie ustalenia wydawania zezwoleń na pracę cudzoziemców na terenie województwa zachodniopomorskiego o aktualny załącznik – „Listę zawodów deficytowych w Województwie Zachodniopomorskim według struktury klasyfikacji zawodów i specjalności” (Dz.Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z 2018 r. poz. 862).

27 Sytuację na rynku będą determinowały w przyszłości nowe technologie m.in. postępująca automatyzacja i robotyzacja pracy będzie generowała spadek zatrudnienia w produkcji, przemyśle, rzemiośle czy rolnictwie, kosztem przyrostu nowych miejsc pracy (nowych zawodów) związanych z technologią i biznesem (przypp. aut.).

(dane na grudzień 2019): budownictwo – 61,2% (58,2% w 2018); handel hurtowy – 49,9% (46,5% w 2018); handel detaliczny – 73,7% (38,9% w 2018); usługi – 54,5% (63,3% w 2018). Na uwagę zasługiwała także cecha, jaką była „niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej”, która dla wybranych sekcji kształtowała się następująco, dla: budownictwa – 34,7%, handlu hurtowego – 29,9%, handlu detalicznego – 39,1%, usług – 40,1%^[28]. Odpowiednio dla pomorskiego: budownictwo – 54,7% (56,6% w 2018); handel hurtowy – 43,2% (37,5% w 2018); handel detaliczny – 59,0% (43,2% w 2018); usługi – 62,5% (60,2% w 2018). Na uwagę zasługiwała także cecha, jaką była „niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej”, która dla wybranych sekcji kształtowała się następująco, dla: budownictwa – 34,7%, handlu hurtowego – 29,9%, handlu detalicznego – 39,1%, usług – 40,1%, odpowiednio dla pomorskiego: budownictwo – 28,4%, handlu hurtowego – 39,4%, handlu detalicznego – 41,9%, usług – 24,1%^[29].

We współczesnych społeczeństwach dominuje stała, naturalna dążność do ulepszania i doskonalenia przyjętego modelu społeczno-ekonomicznego, warunków socjalno-bytowych, bezpieczeństwa, prawa do pracy za godziwe wynagrodzenie itp. Powyższe wynika z naturalnych dążeń i oczekiwań społeczeństw. Podmioty, instytucje, regiony, państwa i gospodarki, które z zewnątrz postrzegane i oceniane są jako dobre, to te, które zapewniają swoim społeczeństwom wysokie standardy rozwoju społeczno-zawodowego i dobrobytu. Zbliżone oczekiwania mają także migranci bez względu na kraj docelowy. Obecnie Polska także jest atrakcyjnym miejscem migracji, szczególnie dla wschodnich sąsiadów, którzy stanowią najliczniejszą grupę migrantów, a ich liczba ma tendencję wzrostową. Jednak ze względu na powszechne wykonywanie przez migrantów wschodnich pracy nierejestrowanej oraz bliżej nieznaną skalę nielegalnych pobytów, trudno precyzyjnie oszacować zarówno liczbę migrantów wschodnich przebywających na terenie Polski, jak i liczbę migrantów zarobkowych. Cechą charakterystyczną jest wysoka aktywność zawodowa obu grup.

7 | Podsumowanie

W wyniku liberalizacji polityki zatrudnienia wobec migrantów wschodnich (system oświadczeń) notuje się wzrost zainteresowania korzystaniem z legalnych dróg zatrudnienia. Migracja obywateli państw wschodnich do Polski ma dla większości charakter krótkoterminowy – cyrkulacyjny.

Cudzoziemcy ukraińscy znajdują przede wszystkim zatrudnienie na drugorzędym rynku pracy (rolnictwo, budownictwo, usługi domowe, handel detaliczny) tzn. na stanowiskach niewymagających wysokich kwalifikacji zawodowych, mimo niejednokrotnego ich posiadania. Migracja ekonomiczna uzupełnia niedobory siły roboczej na polskim rynku pracy, w takim aspekcie, iż obcokrajowcy najczęściej wykonują pracę, której obywatele polscy nie chcą się podjąć lub podejmują ją niechętnie. Jest rzeczą oczywistą, że podejmowanie pracy poniżej posiadanych kwalifikacji zawodowych prowadzi do marnotrawstwa intelektualnego „mózgów” i deprecjacji nabytych kwalifikacji zawodowych. Migracja wpływa korzystnie na spadek bezrobocia w kraju pochodzenia i pośrednio rozładowuje napięcie społeczne związane z niekorzystną sytuacją gospodarczą kraju. Natomiast negatywnym aspektem odpływu zasobów pracy jest fakt, że największą mobilnością społeczno-ekonomiczną charakteryzują się osoby najbardziej przedsiębiorcze. Z perspektywy kraju pochodzenia mobilność społeczno-zawodowa to nie tylko zacieśnianie więzi społecznych z mieszkańcami i pracodawcami polskimi, ale to także sytuacja korzystnie wpływająca na rozwój państwa pochodzenia dzięki transferom finansowym z zagranicy. Jest to równoznaczne ze wzrostem dochodów gospodarstw domowych, co w efekcie przekłada się na wzrost konsumpcji krajowej.

Reasumując, w zakresie poprawy efektywności współpracy między państwami wydaje się, że zasadniczym celem powinny być działania zmierzające do ograniczania „szarej strefy” na rzecz legalnego zatrudnienia m.in. poprzez:

- prowadzenie bardziej skutecznej kampanii informacyjno-szkoleniowej (np. Urzędy Pracy, PUIG i ich odpowiedniki) w celu informowania o korzy-

²⁸ GUS, *Koniunktura gospodarcza, opinie formułowane przez jednostki z siedzibą w województwie zachodniopomorskim – grudzień 2019 r.*

- ściach płynących z legalnego zatrudnienia i konsekwencjach pracy nielegalnej;
- ściganie i publiczne napiętnowanie nieuczciwych pośredników (np. regionalna praca, TV);
 - systematyczne doskonalenie skuteczności systemu instytucjonalnego oddziałującego na nielegalne zatrudnienie, w tym ze strony pracodawców jak i samych migrantów;
 - zwiększenie nadzoru instytucjonalnego nad systemem wydawania oświadczeń w zakresie uniemożliwiającym handel oświadczeniami, w tym wzmocnienie monitoringu nad realizacją przedmiotowych deklaracji wynikających z treści oświadczeń;
 - wdrożenie bardziej zliberalizowanych i uproszczonych procedur pozyskiwania pozwoleń na pracę, w tym wydłużenie maksymalnego okresu zatrudnienia na podstawie oświadczeń (np. w zależności od typu zezwolenia na pracę w tym zezwoleń na pobyt czasowy powyżej 3 lat);
 - umożliwienie (zainteresowanym zalegalizowaniem swojego pobytu) korzystania z programu „Mieszkanie na start”;
 - uelastycznienie mobilności społeczno-zawodowej migrantów m.in. poprzez mniej sformalizowane zmiany form zatrudnienia u innych pracodawców oraz liberalizację zatrudnienia cyrkulacyjnego (np. w drodze złagodzenia polityki wizowej);
 - dobór profesjonalnych kadr administracyjnych do obsługi cudzoziemców, co wraz z dofinansowaniem tego rodzaju działalności (zwiększenie etatów) będzie owocowało skróceniem czasu obsługi cudzoziemców.

Bibliografia

- Bożyk Paweł, *Międzynarodowe stosunki ekonomiczne*. Warszawa: PWE, 2008.
- Cieślak-Wróblewska Anna, „Ukraińcy pomogli, ale nie we wszystkim” *Rzeczpospolita*, nr 255 (2019).
- Eisenstadt Shmuel N., „Analysis of Patterns of Immigration and Absorption of Immigrants” *Population Studies* 7, nr 2 (1953): 167-180.

²⁹ GUS, *Koniunktura gospodarcza, opinie formułowane przez jednostki z siedzibą w województwie pomorskim – grudzień 2019 r.*

- Grzywacz Waldemar, *Spółeczno-gospodarcze problemy ekonomii i polityki gospodarczej*. Szczecin: Polskie Towarzystwo Ekonomiczne w Szczecinie, 1996.
- Holzer Jerzy Zdzisław, *Demografia*. Warszawa: PWE, 1999.
- Jurgilewicz Marcin, *Rola terenowych organów administracji publicznej w zapewnianiu bezpieczeństwa i porządku publicznego w Polsce*. Warszawa: Difin, 2023.
- Kisiel-Łowczyc Anna Barbara, *Współczesna gospodarka światowa*. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, 2000.
- Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa pomorskiego w listopadzie 2019 r.*, nr 11/2019. Gdańsk: Urząd Statystyczny w Gdańsku, 2019.
- Kopaliński Władysław, *Słownik wyrazów obcych*. Warszawa: PWN, 2002.
- Kryńska Elżbieta, *Mobilność zasobów pracy*. Studia i Monografie. Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 2000.
- Mordoch A., *Emigracja lekarzy z Polski*. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa, 2011.
- Noga Marian, Magdalena Kinga Stawicka, *Rynek pracy w Polsce w dobie integracji i globalizacji*. Warszawa: CeDeWu, 2009.
- Otto Piotr, Marek Chądzyński, „Będzie coraz mniej przyjazdów z Ukrainy” *Dziennik Gazeta Prawna*, 18.12.2019.
- Siemionczuk G., „Ukraińcy motorem polskiej gospodarki” *Rzeczpospolita*, nr 255 (2019).
- Soldaczuk Józef, Zbigniew Kamecki, Paweł Bożyk, *Międzynarodowe stosunki ekonomiczne. Teoria i polityka*. Warszawa: PWE, 1983.
- Szczygielska Irena, *Migracje zarobkowe kobiet i ich wpływ na funkcjonowanie rodzin*. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 2013.
- Witaszek Zbigniew, M. Zaorski, „Migracje ludności w aspekcie mobilności społeczno-zawodowej na przykładzie Ukrainy”, [w:] *Europa w dobie kryzysu migracyjnego*, red. A. Kwiatkowski. 139-140. Kraków: Instytut Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Pomorskiej w Słupsku, 2016.

This article is published under a Creative Commons Attribution 4.0 International license.
For guidelines on the permitted uses refer to
<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode>